

3 בנובמבר 2023

לכבוד
ח"כ יואב קיש
שר החינוך
בדוא"ל sar@edu.gov.il

שלום רב,

הנדון: אספקה מיידיית של אמצעי קצה ללמידה מרחוק לתלמידים ולבתי ספר בחברה הערבית

לנוכח המחסור החמור במחשבים ובאמצעי קצה ללימוד מרחוק בקרב תלמידים ומוסדות חינוך בחברה הערבית, הננו לפנות אליכם בדחיפות על מנת לפעול לאספקתם באופן מיידי של מחשבים ואמצעים כאמור; והכל כמפורט להלן:

1. לפי הנתונים שבידינו, ושבחלקם בוודאי ידועים לך, תלמידים ומוסדות חינוך רבים בחברה הערבית אינם ערוכים למצב החירום והמלחמה השורר במדינה מזה כחודש ימים, ושצפוי להימשך לעוד זמן רב. בתוך כך לתלמידים ערבים רבים חסרים מחשבים ו/או אמצעי עזר ללמידה מרחוק, ובתי ספר חסרים אמצעים טכנולוגיים ודיגיטליים הנדרשים לצורך למידה כאמור.
2. בהקשר זה נבקש להביא לידיעתך ממצאים של מיפוי צרכים ראשוני, שערכנו תוך כדי מצב החירום הנוכחי בקרב חלק מהרשויות המקומיות הערביות. זאת, כדי לעמוד מקרוב על מידת מוכנותם של מוסדות חינוך ערבים למצב החירום, ובכלל זאת בשאלת קיומם וזמינותם של אמצעי קצה ללמידה מרחוק.
3. ממצאי המיפוי הראו, כי ככלל בתי הספר ב-89% מהרשויות שהערביות שמופו (45 במספר) אינם מוכנים באופן מלא למצבי חירום (עם דרגת מוכנות שנעה בין בינונית לנמוכה עד לא קיימת), וכי רק ב-11% מהרשויות ישנה מוכנות ראויה של בתי הספר למצבי חירום.
4. באשר לאמצעי קצה ללמידה מרחוק – הממצאים הראו, כי לפחות 140 אלף תלמידים בחברה הערבית, שמהווים כ-25% מכלל התלמידים הערבים, אין ברשותם מחשבים ואמצעי קצה לצורך למידה מרחוק, וכי במקרים רבים המחסור במחשבים הינו ביחס למשפחות שלמות ולא רק לתלמיד בודד (היינו שמשפחה שכוללת יותר מתלמיד אחד אין ברשותה ולו מחשב אחד).

5. לפי הממצאים, בכ-50% במוצע מהרשויות שמופו דווח על מחסור חמור גם בציד הנלווה למחשבים, כגון מצלמות ומיקרופונים וכו'.
6. בנוסף, מהמידע והנתונים שהתקבלו במסגרת המיפוי עולה, כי תשתית רשת האינטרנט ביישובים הערבים הינה במצב גרוע. ברשויות עקביות רבות דווח על שכונות שלמות ללא אינטרנט או עם בעיות כלשהן בתשתית רשת האינטרנט.
7. חשוב לציין, כי נתוני המיפוי בדבר המחסור במחשבים ובאמצעי קצה הינם חמורים וקשים במיוחד באזור הנגב: לפי הנתונים, לכ-42% מכלל התלמידים ברשויות שמופו בנגב, שמהווים ביחד כ-47 אלף תלמידים, אין מחשבים ואמצעי קצה ללימודים מרחוק.
- מסמך תמצית ממצאי המיפוי, בכותרת "תמונת מצב: מערכת החינוך ביישובים הערבים בצל מצב החירום – מיגון ואמצעי קצה ללמידה מרחוק (אוקטובר 2023)", מצורף למכתבנו זה כחלק בלתי ניפרד ממנו.
8. **וידגש**, כי בפועל המחסור הינו חמור יותר, בכלל ובאזור הנגב בפרט. זאת, באשר המיפוי אינו כולל את כל התלמידים הערבים בנגב, ובתוך כך אינו כולל את מרבית התלמידים בכפרים הבלתי מוכרים, ואת התלמידים הערבים בערים המעורבות.
9. אין בכלל ספק, כי בעיית העדר תשתיות אינטרנט הינה קריטית במיוחד בכפרים הבלתי מוכרים בנגב. לא למותר להזכיר, כי בנוסף לרשויות המקומיות הערביות בנגב, קיימים שם כ-35 כפרים בדוויים לא מוכרים, שנמצאים הן בשטחים גליליים (שאינם בתחום שיפוט של רשות מקומית כלשהי) והן בשטחים מוניציפאליים של רשויות שונות (עיריית רהט, עיריית באר שבע, עיריית ערד, עיריית ירוחם, המועצה המקומית עומר, המועצה האזורית בני שמעון, המועצה האזורית רמת הנגב). כמו כן קיימים שם כפרים שהוכרו אך טרם הושלם הליך תכנונם, ואלה מאוגדים בעיקר בשתי המועצות האזוריות נווה מדבר ואל-קסום.
10. כיום מתגוררים בכפרים אלה כ-100,000 תושבים ערבים בדוויים, אשר חיים בעשרות אלפי בתים ופחונים, שהוקמו לאורך עשרות שנים. חלקם של התלמידים הערבים בכפרים אלה לומד בכיתות לימוד שנמצאות במבנים יבילים ו/או זמניים, שאינם כוללים את התשתיות הנדרשות לצורך למידה מרחוק.
11. הסוגייה של העדר מחשבים ואמצעי קצה ללימוד מרחוק בחברה העברית אינה חדשה. לפי הנתונים שהיו ברשותנו עוד לפני המיפוי, הרי מאז משבר הקורונה שמערכת החינוך בחברה הערבית סובלת ממחסור חמור באמצעי קצה ללמידה מרחוק. מחסור זה לא טופל במלואו ע"י משרד החינוך, וזאת למרות הצטרפותם של 3 דורות חדשים למערכת הלימודים מאז משבר הקורונה, ובאופן שרק הגדיל את הצרכים.
12. המחסור במחשבים ובאמצעי קצה ללמידה מרחוק כאמור פוגע קשות בזכותם של עשרות אלפי תלמידים ערבים להזדמנות שווה בלימודים מרחוק, והדבר למעשה שולל מהם כליל את זכותם לחינוך במתכונת זו.
13. נראה שלא צריך להכביר במילים על ההשלכות החמורות שיכולות להתלוות בפגיעה כאמור, לרבות בכל הנוגע לפגיעה בסיכוייהם של התלמידים הערבים לאפשרות שווה להישגים לימודיים ואף בנוגע להגדלת הסיכויים לנשירה מהלימודים בקרבם.
14. על מנת להתגבר על המחסור באמצעי קצה ובתשתיות נדרשות פתרונות מידיים, שיבטיחו את זכותם של התלמידים הערבים לחינוך במתכונת החירום, בדומה לשאר התלמידים בישראל. מכאן פנייתנו זו אליכם.

15. לאור כל האמור הינכם מתבקשים לפעול באופן מידי על מנת לספק פתרונות זמינים ויעילים, ובכלל זאת :

א. לצאת לאלתר במבצע לחלוקת מחשבים ואמצעי קצה ללמידה מרחוק לעשרות אלפי התלמידים ערבים שנעדרים אמצעים אלה; ובמקביל, לספק לבתי הספר הערבים בכלל, ובאזור הנגב בפרט, פתרונות מידיים למחסור בציוד ובאמצעים הטכנולוגיים והדיגיטליים הנדרשים לצורך למידה מרחוק.

ב. לקדם פתרונות זמניים ומידיים לבעיית התשתיות הירודות של רשת האינטרנט ביישובים הערבים, ומתן מענים זמניים ופרטניים לחיבור לאינטרנט באזורים בהן חסרות תשתיות תקשורת.

ג. לגבש תוכניות פרטניות לתגבור תלמידים אשר לא היו ערוכים ללמידה מרחוק, ואשר המחסור באמצעי הקצה ובתשתיות האינטרנט לא אפשר להם להצטרף ללימודים מרחוק.

16. כדי להבטיח פתרונות ומענים מהירים לכל הצרכים בכל האזורים, אנחנו רואים חשיבות רבה להקמתו של מנגנון מסודר לתיאום שוטף עם כל הגורמים הנוגעים בדבר, ובכלל זאת מחלקות החינוך ברשויות הערביות ובמועצות האזוריות הרלוונטיות. אנחנו כמובן מוכנים לסייע בכל פעולות התיאום.

מפאת החשיבות והדחיפות אודה על התייחסותך מוקדם ככל הניתן.

בברכה,

ד"ר שרף חסאן

יו"ר ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי

העתקים :

ראשי הרשויות המקומיות הערביות.

ראשי המועצות האזוריות נווה מדבר ואל-קסום.